

УДК 339.13.024

**Чан Т.С.,
Юдіна Н.В.,**канд. економ. наук, доцент,
ORCID ID: 0000-0002-1730-9341Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ КАВ'ЯРЕНЬ В УКРАЇНІ****СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ РЫНКА КАФЕ В УКРАИНЕ****STATE OF THE COFFEE MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE**

У статті було розглянуто стан, тенденцій ринку кав'ярень в Україні. Виділено два основні формати кав'ярень, які є найбільш популярними в розвитку. Розглянуто вдалим місцем розташуванням кав'ярень по частоті, традиції вживання кави та жвавих місцях в міста. Обґрунтовано потенційні споживачі, вплив різних факторів на популярність кав'ярень серед відвідувачів та фактори щодо рішення споживача вперше відвідати кав'ярень. Запропоновано спосіб щодо вживання й розвиток кав'ярень. Сформовано можливі ризики та можливості на ринку. Проведено оцінку рівня цін на сировину, яку використовують кав'ярні в Україні та рівня комунальних тарифів. Розглянуто основні імпортери кави в Україну. Було проаналізовано споживчого попиту, так як для ринку кави характерна і сезонність, і різні заклади та організації. Також виділено бар'єри щодо проникнення на ринок.

Ключові слова: ринок кав'ярень, ринок України, кава, цільова аудиторія, тенденція, розвиток, ризик, рівень цін.

В статье было рассмотрено состояние, тенденции рынка кофеен в Украине. Выделены два основных формата кафе, которые являются наиболее популярными в развитии. Рассмотрены удачным расположением кафе по частоте, традиции употребления кофе и оживленных местах в города. Обоснованы потенциальные потребители, влияние различных факторов на популярность кафе среди посетителей и факторы по решению потребителя впервые посетит кафе. Предложен способ по выживанию и развитие кофеен. Сформированы возможные риски и возможности на рынке. Проведена оценка уровня цен на сырье, которое используют кафе в Украине и уровня коммунальных тарифов. Рассмотрены основные импортеры кофе в Украине. Были проанализированы потребительского спроса, так как для рынка кофе характерна и сезонность, и разные учреждения и организации. Также выделены барьеры по проникновению на рынок.

Ключевые слова: рынок кофеен, рынок Украины, кофе, целевая аудитория, тенденция, развитие, риск, уровень цен.

In this article was considered the market trends of cafés in Ukraine. There are two main popular formats of café. A good location café was proposed on frequency, tradition of coffee drinking and the busiest places in the city. It grounded potential customers, impact of various factors what made popular coffee market among visitors, factors on consumer decision for first to

visit cafes. It proposed some method of regarding the survival and development of the coffee market in Ukraine. It formed risks and opportunities in the market. The estimation of commodity prices, which is used in Ukraine and utility tariffs of cafes. It grounded main popular coffee importers in Ukraine. It analyzed consumer demand, seasonality, various institutions and organizations. Also considered the market barriers to penetration.

Keywords: coffee market, the market of Ukraine, coffee, target audience, trend growth, risk, price level

Вступ. В останні роки ринок кав'ярень в Україні постійно розвивається. На українському ринку є близько 4 тисяч закладів формату «кав'ярня» [1]. З одного боку, ринок кав'ярень може бути перспективною складовою економіки України в цілому, що особливо актуально в кризових умовах, в яких сьогодні знаходиться економіка України [9]. З іншого ж боку, подальший розвиток українського ринку кав'ярень призводить до суттєвого підвищення рівня конкуренції на ньому. Крім того існує різні можливості та ризики в цієї сфері. Розуміння таких показників, як рівень поінформованості споживача, розуміння стану і основних тенденцій цього ринку допомагає кав'ярні виживати та розвиватися у цьому бізнесі.

Українська тенденція в основному залежить від європейських країн. В даний час ЄС є найбільшим імпортером кави. Близько 45% всієї експортованої кави в усьому світі імпортується Європою, так як Європа в цілому має найвищий рівень споживання на душу населення в світі. Вони звикли пити каву у великих кількостях. Північні європейці, наприклад, Фінляндія - мають найвищий рівень споживання кави на душу населення, вважаючи за краще легкі смажені суміші. Як правило, вони п'ють каву протягом дня, особливо в ранкові часи та під час кава-брейків на роботі. У Центральній Європі (наприклад., у Німеччини, Австрії та Нідерландах) надають перевагу каві середнього ступеня обсмаження, є частиною розпорядка дня [10, 11].

Дослідженням ринку кав'ярень присвячено низку зарубіжних публікацій та ряд вітчизняних публікацій, серед яких є публікації таких авторів, як Литвин О.А., Щерба О.Ф., Шиманський Р.Є., Родіон Е.С., Конотецький С.А., Волошин І.П. та інших. Згідно з думками усіх авторів, ринок кав'ярень є досить перспективним і прибутковим бізнесом в Україні. Для розвитку у цієї сфері підприємства потребують не тільки унікальної ідеї бізнесу, але й моніторингу постійних змін на ринку, тобто аналізу змін різних зовнішніх фактори, тенденцій та потреб споживачів. Незважаючи на цікаві доробки авторів, серед публікацій немає чіткого аналізу тенденції розвитку ринку кав'ярень, що унеможливорює розробку підприємства цієї галузі довгострокових прогнозів. Це потребує проведення нових досліджень, що дозволять виокремити головні драйвери подальшої роботи українських кав'ярень і обумовлює актуальність даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану українського ринку кав'ярень, тенденцій його розвитку.

Методологія. Для досягнення поставленої мети були проаналізовані наукові статті вітчизняних і зарубіжних дослідників. При вивченні джерел були використані системний підхід, дедуктивний аналіз і логічний висновок. У ході аналізу відповідної тематики використані як теоретичні, так і емпіричні методи наукового пізнання.

Результат дослідження. Кав'ярні є одним з прибуткових напрямів бізнесу, але разом з тим дуже конкурентний. Основними споживачами кави в Україні є наступні сегменти:

- За статтю – чоловіки трохи більше п'ють каву, ніж жінки.
- За віком – особи від 14–50 років. Частіше каву п'ють люди віком 20-35 років.
- За соціальним статусом – частіше каву п'ють студенти, менеджери, підприємці, представники робітничих професій. Менша частка, що п'є каву, - це домогосподарки та пенсіонери.
- За доходом – чим вище дохід, тим вище категорія кави, що купується, так як кава є напоєм для кожного.

Попит на каву в Україні є стабільним і практично не змінюється під впливом часу. Однак при цьому з кожним роком спостерігається збільшення перерозподілу попиту споживачів на HoReCa (готелі, ресторани, кафе) з інших сегментів. Разом з цим розвивається культура споживання кави у відповідних закладах, в яких, як було зазначено вище, каву вживають частіше, ніж вживання дома. Це можна пояснити тим, що український ринок кави за останній час досить успішно розвивається за напрямками збуту HoReCa. У цієї структури ринку HoReCa займає більше 15% з тенденцією до зростання [1]. За оцінками прес-служби компанії Poster, сьогодні в країні працює понад 14 тисяч ресторанів, з яких близько 4 тисяч закладів формату «кав'ярня» (рисунок). Їхня рентабельність в кризових умовах знаходиться на рівні 14-16% [4].

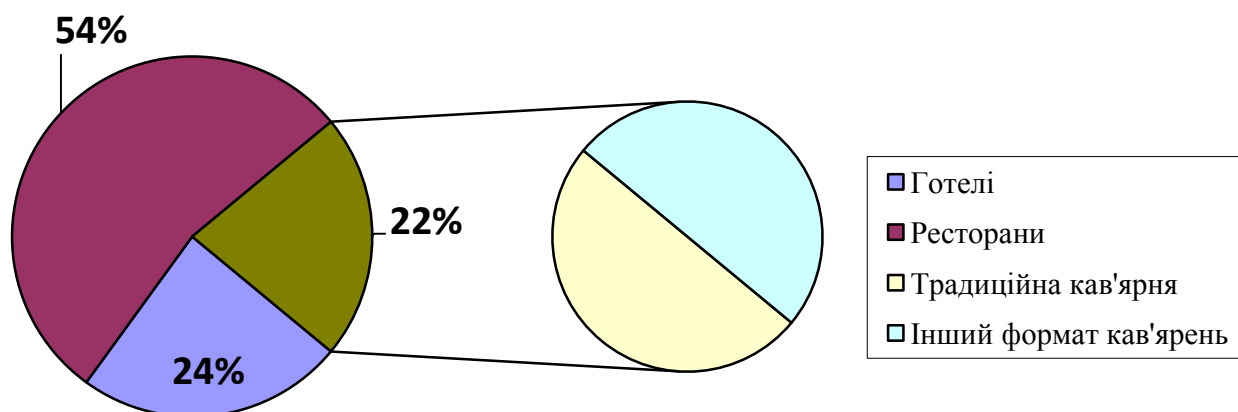

Рисунок. Відсотковий розподіл ринку за напрямками HoReCa [4]

На ринку України можна виділити два основні формати кав'ярень, які є найпопулярнішими:

- Традиційна кав'ярня, де в основному асортимент продукції складає кава, чай і десерт. У цих закладах часто надають послуги самообслуговування. Дана послуга полягає в тому, що споживачі самостійно підходять до барної стійки, замовляють собі замовлення і самостійно себе обслуговують після отримання замовлення. Являється найзручнішим форматом для споживача.
- Інший формат, де в асортименті продукції крім кави та чаю, входять ще салати, інші страви та алкоголь. У цих закладах обслуговують за більш високі ціни. Споживачами такий формат затребуваний, відповідно кав'ярня буде приносити гарний прибуток [2].

Кав'ярні в основному розвиваються у великих містах. Традиційний тип кав'ярні зустрічається переважно на заході України. Так як на сході України споживачі більш схильні до чайної традиції, тому кав'ярні розвинені слабше. Крім того для досягнення успіху у цьому бізнесі, гарне місце розташування має значний вплив. Успішні кав'ярні, частіше розташовані в жвавих місцях у центрі міста, у торгових центрах або недалеко від метро [3].

Цільова аудиторія кав'ярень в основному є представниками середнього класу – офісні співробітники (наприклад, для проведення ділових зустрічей, спілкування, відпочину). Також серед відвідувачів кав'ярень часто можна зустріти і студентів.

Для того, щоб кав'ярня була популярною серед відвідувачів, необхідно враховувати такі фактори, як зручне розташування, прийнятні ціни, доступність високоякісного кавового зерна, високий професіоналізм баристів, широта асортименту, якість обслуговування, затишна атмосфера, чистота та наявність унікальних пропозицій. Серед факторів, які впливають на рішення

вперше відвідати кав'ярню, важливими є думки і поради друзів, знайомих. Саме тому важливим є завоювання довіри відвідувачів. Крім того, важливе значення має і місце розташування кав'ярень, реклама.

Зі збільшенням різних закладів зростає і вибір, і вимоги відвідувачів. На даний момент в Україні близько 10% (400-500 підприємств) всіх кав'ярень та ресторанів мають свій власний онлайн магазин або функціональний сайт-вітрину. Не зважаючи на кризові ситуації, протягом наступних 2-3 років цей ринок може зростати на 20-30%, разом з ним зростатимуть заклади, що працюють у форматі онлайн-замовлення. В основному обсягу продажі в кав'ярні або в ресторану припадає на онлайн до 20%, але в подальшому цей показник може зростати до 50% [4].

Для виживання та розвитку кав'ярням необхідно своєчасно слідити за змінами на ринку й відповідно адаптувати свою діяльність, уміння вчасно модифікувати асортимент продукції та послуг, вносити зміни в формі обслуговування, адаптувати збутову мережу, організаційну структуру та інше. За конкурентної ситуації на ринку, підприємства не повинні концентрувати увагу тільки на своєму внутрішньому стані, а й розробляти довгострокову стратегію для подальшого розвитку.

Слід звернути увагу на те, що більшість ризиків у кавовому бізнесі пов'язано із нерухомістю (орендні приміщення, у яких розташовуються кав'ярні) та сировиною (підвищення цін на каву з боку постачальників). Так, підвищення комунальних тарифів у 2016 році на 15-20% в Україні призвело до підняття усіма орендодавцями вартості оренди квартир та інших приміщень. На це також вплинуло введення нового податкового законодавства [6]. За прогнозами експертів, до кінця 2017 року гривня має подешевшати приблизно до 30 грн. за долар [5]. Процес вживання кави є основною послугою в бізнесі кав'ярень. Так як частина сировини є імпортним продуктом (наприклад, зернова кава, чай і т. ін. є імпортованими продуктами), тому ціни на сировину можуть також через це підвищитися. Основними імпортерами зерен кави в Україну є такі країни, як Польща, Німеччина, Росія, Фінляндія, Італія, Болгарія, В'єтнам [7].

На ринку кави впливає і сезонність. Влітку попит на каву падає на 3-5%, а взимку попит підвищується на 30-40% [8], тому кав'ярні з метою стійкого розвитку мають розширювати свій асортимент послуг і товарів та адаптувати його з урахуванням впливу сезонності. Також проведене нами дослідження показало, що в Україні серед кав'ярень популярними в останні роки стали організація різних фестивалів, змагання баристів. Це являється одним з напрямом підвищення рівня поінформованості споживачів про марку певної кав'ярні.

Розглянувши розвиток галузі, можемо також виокремити основні бар'єри проникнення на ринок кав'ярень України інших конкурентів. До них

слід віднести диференціацію продукції, послуг, знання аналогів та ринкового попиту; зв'язки зі споживачами, постачальниками, посередниками; наявність обов'язкової сертифікації та ліцензії на продукцію; необхідність значних початкових інвестицій; наявність досвіду роботи на ринку.

Висновки. У статті було досліджено стан та тенденцій на ринку кав'ярень в Україні. А саме, було проаналізовано доцільність розвитку цього ринку та виявлено, що деякі ризики зумовлюють погіршення діяльності на ринку та деякі можливості. Виявилось зі зростанням нових кав'ярень – підвищують і рівнем конкуренції. Для удосконалення необхідно модифікувати, диференціювати товар та послуги; розробляти довгострокову стратегію; пропонувати різні заходи на основі цільової аудиторії та поведінки споживача, що потребуватиме проведення маркетингових досліджень, і т.ін. Крім того було виокремлено деякі бар'єри щодо проникнення на ринок кав'ярень. Отримані в ході дослідження результати можуть бути корисними підприємствами, що планують вихід на ринок кав'ярень України для розроблення маркетингової стратегії виживання та подальшого розвитку.

Література:

1. «Споживання кави дедалі частіше «перетікає» з домівок та офісів до кав'ярень» - інтерв'ю з фінансовий директор львівської кавової фабрики «Галка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/33-spozhyvannya-kavidedali-chastishe-peretikaye-z-domivok-ta-ofisiv-do-kavyaren>
2. Допомога бізнесу. «Як відкрити кав'ярню?» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helpbizness.ru/vibir-galuzi-svogo-biznesu-bank-idej/yak-vidkriti-kavyarnyu.html>
3. Franchising – портал ідеї для бізнесу. «Огляд ринку кав'ярень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://franchising.ua/stattya/1359/oglyad-rinku-kavyaren/>
4. Економічна правда. «Через 2-3 роки 50% ресторанів вийдуть в онлайн» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2016/06/6/595148/>
5. Сайт: Сьогодні. «курс долара в 2017-му: прогноз аналітиків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/finance/kakoy-budet-kurs-dollarav-2017-m-prognoz-analitikov-776089.html>
6. Костецький С. Орендна плата на об'єкти нерухомості в 2016 році зросте [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://www.zagorodna.com/uk/statti/orendna-plata-na-obekti-neruhomosti-v-2016-roci-zroste.html>
7. Союз інформ – інформаційно-аналітична агенція. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.souz-inform.com.ua/index.php?language=ukr&menu=article/coffee>
8. Стан ринку кави в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=76736>
9. Юдіна Н. В. Визначення циклічних залежностей в економіці України на основі аналізу окремих макроекономічних показників [Електронний ресурс] / Н. В. Юдіна // Економічний вісник Національного технічного університету України «КПІ». – 2016. - №13 – Режим доступу : <http://ev.fmm.kpi.ua/article/download/45629/41850>.

10. Coffee consumption on the rise in Europe. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://one-europe.net/coffee-consumption-on-the-rise-in-europe>
11. From North to South: Europe's multifaceted coffee culture [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://m.lavazza.com/en/coffee-passion/coffee-tales/coffee-culture-around-the-world/>